

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraje, za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne peti-vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr. Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“. Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Rusija koncem l. 1872.

Iz južne Rusije, 16. jan.

[Izv. dop.]

Zanimalo bode Slovence, poizvedeti o svojih severnih slovanskih bratih, v koliko je napredovala v pretečenem letu, in kako se je razvila največja slovanska država — ruska na obširnem polji omike, obrta in prometa in sploh vsega notranjega delovanja.

Začnimo s šolo, podlogo vsega narodnega napredka. Število ljudskih šol se neprestano množi; da pa pri tako ogromni državi, kakoršna je ruska, bode še treba dosta let, predno bode razumno število šol se ustanovilo, to je naravna stvar. Sicer pa država, zemski zastopi, mesta in vasi, vsi doprinasajo velike žrtve za povzdigo ljudskega izobraževanja. Odločne korake pa je storilo l. 1872 ministerstvo gledé srednjih šol. Ločilo je učenje realnih od humanističnih predmetov ter organizovalo zraven gimnazij še realke. Že l. 1864 so na Ruskem poskušali ustanovljati tako zvane realne gimnazije po izgledu pruskih, a občinstvo za taka učilišča nij maralo in edina realna gimnazija v Elizabetgradu je v kratkem času izgubila skoro vse učence. Zato je ministerstvo nauka in ljudskega prosvetljenja lani izdalo nov ustav za realke in dovolilo visoke svote do 300,000 rubljev za ustanovljenje realk, med tem, ko so tudi zemski in mestni zastopi za poslopja do 100,000 rubljev darovali.

Ne manj znameniti napredek od učebne reforme je storilo Rusko v prošlem letu gledé preustroja vojske in podatka (davka).

Občna vojna dolžnost je proglašena in se bode nabiranje vojniških novakov letos že na tej podlagi godilo. Kadar bode

ta sistem popolnem razvit in uveden, in to bode do l. 1889, postavila bode Rusija samo v Evropi in na Kavkazu 2,084.600 oboroženih ljudi na noge!

O reformi podatka (davka) so se posvetovanja pri vladi že l. 1871 počela in pridno napredujejo. Pomisliti se pa mora, da z oslobodjenjem kmetov stojimo na povsem drugem stališči, nego še pred 10 leti, razvija se gospodarstvo, obrt in kupčija po mestih raste ogromno; na vse to se treba ozirati pri reformi davka. In zato je že lani ministerstvo poklicalo zastopnike zemstev in mest v posvet o načelih, po katerih naj bi se ustrojili davki.

Naš državni budget je vsa prejšnja leta kazal velike deficite. Še l. 1871 je sklep računa državnih dohodkov in stroškov kazal 8 milijonov rubljev deficita; za l. 1872 se je ta zmanjšal na 384.200 rubljev in proračun za l. 1873 kaže celó za 24.000 rubljev več dohodkov, nego bode stroškov. Dohodki so se pa povečali zlasti po colnini, v dokaz, da raste trštvo med Rusko in inozemskimi državami.

Položenje kmetskega prebivalstva je posebno v žitorodnih krajih prav dobro, ker se je lani povsod razven zemlje donskih kozakov obilo žita pridelalo in po visoki ceni prodavalo.

Ustanovila so se mnoga podvzjetja z velikimi kapitali. Več novih železnic se je odprlo in je Rusko imelo s 1. januarjem t. l. 18.300 vrst (2614 milj) železnic. Med novimi omenjam samo imenitnejše: Rostovsko-Vladikavška; od Vjezmi do Kopina; Poti-Tiflis, Konstantinovska železnica itd.

Najkrajša črta od Moskve do Odese vodi

sedaj čez Harkov in dela znatno konkurenco prejšnji črti čez Kijev.

Zraven železniških so se najuspešnejše razvijala sploh vsakovrstna delniška podvzjetja. Na Črnem morji se je v prošlem letu ustanovilo „Tovariščestvo novorossijskago parohodstva“, katero z vspehom konkurira „z ruskim občestvom parohodstva i trgovli.“

Naši podvzetniki obračajo sedaj svojo pozornost na vsakovrstne stvari, na katere se pred nedavnim še niti nij mislilo.

Ustanovilo se je društvo za podmorski telegraf med Odeso in Carigradom, potem več velikih društev za kopanje premoga po donskih in moskovskih nižavah: Moskovsko, novo-Pavlovsko in dr. Nekateri teh društev ne nameravajo toliko, dobivati premog, ampak snovati fužine za izdelavanje železa. Tudi cukrarne tovarne se povekšujejo, kolikor je starih in se mnogo novih zida: v Hutinskem, Tulskem, Djedovickem, Strogonovskem i. dr. V Kijevu veže sedaj posebna železnica iste kraje, kjer so cukrarne tovarne z glavno železniško črto.

Za bankna podvzjetja je lani minister financev vsled pretiranega ustanovljenja novih bank razglašal pravila, po katerih se mora ravnati pri banknih operacijah. Po teh je bilo olajšano ustanovljenje bank, kjer jih še nij; zemeljskih bank pa se v vsaki guberniji ne sme više od dveh napraviti. Posebno imenitne so te zemeljske banke, po vsej državi raztrošene, ker se tako zabrani, da se ne steka ves kapital v par velikih mestih, ampak redno po vsem velikem trupu cirkulira. Take zemeljske banke so se lani ustanovile: Poltavška, Tulska, Moskovska, Nižjgorodska, Samarska, Jaroslavška,

Listek.

Ivan Erazem Tatenbah.

Izviren historičen roman iz slovenske zgodovine.

(14. nadaljevanje.)

Dvanajsto poglavje.

Po neprijetni sceni s svojim možem in grófico Zrinjsko na Račjem-gradu, Tatenbahova žena nij hotela ostati doma. S svojim mladim sinom Antonom je šla k svoji prijateljici Regini Purgstalski, rojeni Galer na Riegersburgu, ženi deželnega svetovalca Ernsta barona Purgstala. Tej edini je tožila svojo nezadovoljnost. Z njo je bila prej in pozneje v pismeni zvezi, in nekoliko teh pisem se je še do današnjega dneva rešilo.

Na Konjicah je torej vladal oskrbnik Simon Juda Stupan sam.

Ta človek, majhen in suh možak, je bil po Vukovačkem precej v politično stvar Tatenbahovo zamotan. Ker se mu je obetalo, da bode, ako se reč srečno izvrši tudi on

svoj račun našel, in posebno ker je bil sam domačin in po rojstvu kmetskega rodú — dopadalo mu je kaj tacega, kakor velik upor in velika domača država jako zeló. Zato je med prebivalstvom pridno delal za namenjeno svrho in bil med kmeti v poslednjem času prilično priljubljen. Ker si je bil še preveč v svesti, da sam veliko ulogo v velikanski stvari igra, nosil je glavo po koncu in imel je tega in onega svojih sovražnikov na rovaši, katerim je vsem maščevanje obljubil, kadar enkrat čas pride.

Eden tistih ljudi, katere Stupan nij rad imel, bil je Baltazar Ribelj. Ta je njegove račune pregledoval, in mnogokrat je Stupan imel sitnosti z njim. Ker je bil Ribelj vedno pri grofu, bal se ga je Simon Stupan in bil je ponižen in pokoren, da-si je mislil v svojem srečju: „kako bi te jaz strl, ko bi te mogel in smel!“

Lehko je torej presoditi, kako neizmerno veselje in zadostenje je oskrbnik konjiški, gospod Stupan imel, ko so mu bili po noči

iz Podčetrka na vozu zvezanega njegovega sovražnika, Baltazarja Riblja, pripeljali in ukaz grofov izročili, naj ga zapre in v ječi hrani tako dolgo, dokler drugega ukaza ne dobi.

Roke so se mu od veselja tresle, ko je veliki ključ od kletne ječe ogledoval, s katerim je v svojo osodo udanega in kakor duševno topega Riblja zaprl.

Kadar je opoldne hlapec, ki je ob enem jetničar bil, Riblju nosil jesti, stopical je Stupan mnogokrat z njim, da bi ujetnika pikalno povprašal, kako mu je, ali se ima kaj pritožiti?

In ko je enkrat zapazil, da jetničar preveč prijazno in premnogo z ujetnikom govori, brzo je upotrebljeval svojo gospodarsko oblast ter hlapca-jetničarja iz službe izpodil.

To je bilo pač slabo preračunjeno in bolje bi bilo za Stupana, da bi si bil prej premislil.

Nekaj dni kasneje se namreč na Konjice pripelje iz Celja gospod Pavel Ahác,

Kostromska, Besarabsko-Tavriska, Donska, Kijevska in Vilenska.

Zraven teh so se počele mnoge „komerčeske“ in trgovinske banke: v Libavi, Kronstadt, Nikolajevi, Ekaterinoslavji, v Lodzi, Rjezani in na Sibirskem.

Povsod tedaj, kamor pogledamo, vidimo vesel napredek. A rusko-slovanski narod, kakor je po številu ogromen in poseda neizmerne prostore, ne more se tudi v svojem delovanju meriti z navadno mero. Razvitije narodov, zlasti velikih, ne godi se v skokih in zato se tudi na Ruskem ne vrši tako naglo, kakor žele izven Rusije živeti Slovani. Pa vrši se, neprestano, neustavljivo, in vršil se boede kljub zavidnemu zapadu — v slovanskem duhu.

V Ljubljani, 24. januarja.

— Iz Novega mesta nam je sinoči došel sledeči

telegram „Slov. Narodu“:

Novega mesta 23. januarja (5 ur 35 min. popol.)

Pri srenjskih volitvah so narodnjaki zmagali v tretjem in drugem razredu; za jutrajšne volitve v 1. razr. pobirajo ostanke nemškutarski uradniki. — Slava verlim narodnjakom; naj bi jih posnemala vsa slovanska mesta!

** Volitve za izstopivše ude kranjske trgovinske zbornice se bodo kmalu razpisale. Volilna komisija je že imenovana in sestoji iz 6 odbornikov zbornice in enega zastopnika mestnega odbora (E. Terpin). Predsednik je dvorni svetovalec knez Metternich, perovodja tajnik Jan. Murnik. Izstopajo pa iz trgovinske zbornice letos po 3. letnem službovanji in sicer iz trgovskega oddelka: gg. V. C. Zupan, Josip Kušar, Andrej Lavrenčič in Mat. Pirc; g. Jan Hartman pa se je sam odpovedal odborništvu. Iz obrtnijskega oddelka imajo izstopiti: gg. Jan. Horak, Josip Strzelba, Franz Mali, Henrik Korn, umrla pa sta g. Josip Blaznik in Bl. Verhovec. Tedaj se imajo voliti v trgovski oddelk 5, v obrtnijski oddelk 6 odbornikov. Iz rudarskega oddelka ima izstopiti g. Stanislav žl. Javornegg.

— Narodni dom v Ljubljani se vendar enkrat začneja resno ustanavljati. Pri shodu, katerega je sklical čitalniški odbor dne 23. januarja, da se posvetuje o tej stvari, bila so vsa tukajšna narodna društva zastopana po svojih predsednikih. Izrekli so vsi,

veliki sodnik, ali kakor se je tačas po nemško imenoval „bannrichter“ v okraji ali „četrtnu“ (viertel) celjskem.

Pavel Ahác je bil oblasten gospod. Kot cesarskega sodnika so se ga bali celo plemenitaši, kajti z možem, ki je naravnost s cesarskimi namestniki in celo ministri neposredno občeval kakor on, moralo se je rahlo postopati.

V konjiški grad prišedši, vprašal je po grofu, in potem po grofici. Ko mu Stupan razložil, da nij nijednega tukaj, nevoljno mrmra.

„Vi imate prejšnjega grofovega tajnika Riblja zaprtega?“ pravi čez nekaj časa sodnik.

Stupan, ki je imel nalog o tem ne govoriti, začudi se in taji.

Sodnik mu pokaže, a brati ne da majhen listek. Pisanje je bilo od Riblja. Izpodi hlapec ga je bil v Celje nesel od ujetnika. Ker je Ahác iz prejšnjih časov Riblja poznal in spoštoval, šel je takoj v Konjice, da bi mu pomagal. (Dalje prih.)

da se zlagajo z mislijo, sezidati poslopje, v katerem bi vsa narodna društva našla svoje prostore. Zlasti „Čitalnica“ in „Narodna tiskarna“ bosti potrebovali obširne prostore in je podpredsednik „Narodne tiskarne“ g. Ahačič izjavil se, da se bode „Narodna tiskarna“ gotovo rada z znatno svoto udeleževala pri zidanji „narodnega doma“. Potem se je sklenilo, da se snuje delniško društvo s potrebnim kapitalom. Za napravo natančnejšega načrta in sestavljanje pravil delniškega društva bode skrbel odbor 7 udov, v katerega so bili izvoljeni gg.: dr. Costa, Grasselli, Jentelj, Lesar, Ravnikar Fr., Vilhar, in dr. Vošnjak. Ta odbor se je konstituiral ter izbral za predsednika dr. Costo, za podpredsednika dr. Vošnjak-a, in za perovodjo Ravnikar-ja. Upamo, da ta odbor kmalu začne svoje delovanje.

— „Slovenija“ narodno-politiško društvo v Ljubljani ima denes v saboto zvečer občni zbor, da se posvetuje o volilni reformi in peticiji na cesarja zoper volilno reformo.

Politični razgled.

Notranje dežele.

Pred upeljavo **volilne reforme** še stoji, kakor se ustavovorni dunajski list dobro izrazi, velik vprašaj. „N. Fr. P.“ ves čas tako pogumna in prezirajoča vso opozicijo, vidi zdaj, da je nekaj v zraku, kar utegne vse nemško-ustavovorne gradove ob enajsti uri podreti. Iz člankov vseh ustavovernih časnikov se vidi ta strah. Vse kaže, da ako Poljaki državni zbor zapuste, pade tudi volilna reforma. —

V finančnem odseku **državnega zbora** se je sprejela resolucija, ki v ožigled pomanjkanja učiteljev vlado pozivlje, naj potrebne korake stori da se učiteljski kandidati vojaščine oprosté, dalje da se za vzgojo učiteljev za srednje šole skrbi.

Da bodo tudi **Dalmatinci** proti direktnim volitvam, ali da bodo z drugimi federalisti državni zbor zapustili, to bi se smelo povzeti iz člankov, katere njihov organ „Nazione“ prinaša o tem vprašanji. Ta list piše: „Naumljena volilna preuredba ima ta namen, da vzame deželni zbor pravice potrjene v obstoječi ustavi. Narodi Avstrije ne čutijo potrebe središčnega zastopstva naravnost izbranega. Volilna reforma ima cilj, osigurati za zmirom prevlado nemškega elementa v vladivini Avstrije. Torej je sveta dolžnost vseh nenemških narodov, da se upró proti volilni reformi z vsemi sredstvi, kar jim jih zakon na razpoložje daje.“ — Ako dalmatinski poslanci v svojem organu tako pišejo, nij menda mogoče da bi se udeležili pri razpravljanji volilne reforme.

Vnanje države.

Pruski dvor bode tudi celih osem dni za Napoleonom III. žaloval. To se nam zdi nehvaležno, kajti baš hohencollerska rodbina se ima Napoleonu zahvaliti, da je dostigla do nemškega cesarskega prestola.

Francoski reakcionarni poslanci so v poslednji seji narodne skupščine zopet priklonili, da bi delali vladi zadržke. Bonapartovec Johnston je namreč predlagal, da naj zbornica grajo izreče naučnemu ministru Jules Simonu zaradi njegove naučno sistemo spreminjajoče okrožnice. Akoravno ga je škof Dupanloup podpiral, bil je predlog vendar zavržen in skupščina je na predlog republikanca Christophleja z 420 proti 35 glasovom izrekla Jules Simonu svoje zaupanje. Ta zmaga s pomočjo republikancev bode vladi pomagla, da bode tudi v družih vprašanjih lahko krepkeje postopala.

Francozje so že 150 milijonov kot prvi obrok četrte milijarde izplačali.

Car **ruski** je baje v pogovoru s poslanecem francoske vlade v Petrogradu, generalom Lefló, izrekel svoje simpatije do Francoske. Da novica nij čisto prazna, se vidi iz tega, ker vznemiruje nemške liste.

General Moriones, poveljnik **španske** severne armade, je izdal proklamacijo, v kateri zagotavlja vsem upornikom pomiloščenje, ako se podvržejo v osmih dneh, in nijso sicer krivi družih navadnih zločinov. Uporniki so bili poslednje dni na več krajih premagani.

Dopisi.

Iz Postojnske okolice, 20.

jan. [Izv. dop.] Ko mi je poročilo iz Postojne v „Laib. Tagblattu“ v št. 10 po naključbi pred oči prišlo, katero Postojnskega župana, sploh spoštovanega gospoda Lavrenčič-a napada, mislil sem si precej, da umazani Tagblatt gotovo svojim bralcem zopet s spakami čas krati. Na zahtevanje veliko občanov, sem sklenil reč kolikor mogoče preiskati, in potem resnico ljudstvu priobčiti. Od konca že je ves svet prepričan bil, da gosp. Lavrenčič nij v stanu tako malopriden biti, da bi komu kaj brez uzroka očital. Naj torej reč razložim, kakor sem poizvedel, da se je v resnici godila.

Dva tujca v Postojni, neki Ussar, pisar odvetnika g. dr. Deu-a in Kupferschmidt, lekar, sta peticijo, da bi se na ljudski šoli v Postojni tudi nemški poduk dajal, skovala, jo po Postojni in po okolici od hiše do hiše zaradi podpisov nositi dala, ter jo na deželni šolski svet v Ljubljano odposlala. Govori se, da sta imenovana gospoda to mojstersko delo nemške kulture celo iz Celja naročila. Glasi se po nekaterih uvodnih frazah od besede do besede tako-le:

Vor Jahren noch und weit zurück gerechnet, war die deutsche Sprache ein obligater Unterrichtsgegenstand an den Volksschulen in Krain. Jetzt ist deutsche Sprache, deutsche Wissenschaft und Kunst im Principe verpönt (!) und nur hin und wieder aus Gnade geduldet. Unsere engere Heimath ist so beschränkt, unsere Muttersprache nur auf unsern kleinen Landestheil verwiesen, (za tistega, kdor je nezna) dass wir über die Grenzen hinaus ohne eine fremde einer gebildeten Nation angehörende Sprache mit dieser gar nicht (?) verkehren können. Nach der jetzigen Maxime werden unsere Kinder durch Erhalt des rein slovenischen Unterrichtes der gebildeten Welt entfremdet, sie werden bei den besten Naturanlagen und dem regsten Willen auf der untersten Stufe der Bildung bleiben, — es werden dadurch nur rohe unwissende Knechte und Tagwerker herangezogen. Mit Stolz, aber leider auch mit tiefer Wehmuth zugleich blicken wir auf unsere Vorfahren zurück, (Jojmine, ti so bili učenjaki!) welche in den Volksschulen Krains — darunter in jener von Adelsberg, der Wohlthat der deutschen Sprache, deutschen Unterrichtes theilhaftig geworden, dadurch höhere Befähigung und Bildung zugänglich waren, unter denen wir tüchtige und ausgezeichnete Beamte, Künstler, Officiere, Stabsofficiere, Gelehrte usw. aufzuweisen haben. (?) Jetzt müssen wir dies durch den unverantwortlichen Parteigeist verschrobene Sonderinteressen verfolgende Fanatiker entbehren; — und so stolz wir uns unserer Vorfahren rühmen können,

ebenso beschämend ist es jetzt schon für uns dermaßen nur Proletarier (!) heranwachsen zu sehen. Unsere Lebensexistenz bindet uns neben unserem Vaterlande an die übrigen deutschen Provinzen Oesterreichs (da nas izpijajo) und durch dieses an die ganze gebildete Welt, welche uns durch deutsche Sprache Kunst und Wissenschaft offen steht. (Zakaj ste pa na Slovensko priromali če vam cel svet odprt stoji? Kdo vas je klical?) Um aber dies zu erringen, muss in unserer Schule zu Adelsberg die deutsche, deutscher Unterricht mindestens mit zweifellos gleichem Rechte mit der slovenischen Zunge gepflegt — und also der Jugend der Weg zu einer hoffnungsvollen Zukunft geebnet werden. Dies der tiefempfundene Wunsch der im Namen Aller (?) unterzeichneten Mitglieder der Gemeinden: Adelsberg, Gross- und Klein-Ottok, Sagon, Sallog, Altendorf und Hrasche und legen wir dieses unser Anliegen zum Zwecke des allgemeinen Besten mit der ergebensten Bitte vor:

Der hohe k. k. Landesschulrath geruhe in Anerkennung unseres ebenso billigen wie gerechten Wunsches schleunig und mit aller Energie dahin zu wirken, dass an der Volksschule zu Adelsberg auch die deutsche Sprache und deutscher Unterricht zum Mindesten zu gleichem Rechte mit dem Slovenischen vorgetragen und gelehrt, — um eine tüchtige Nachkommenschaft herangebildet werde, dass die heranreifende wie die nachfolgende Jugend nicht in Unwissenheit und Roheit versinke, — um dann als rohe Knechte und Proletarier zur Landplage werde, und dass endlich dem im höchsten Grade verderblichen Treiben der Fanatiker mit aller Kraft das Handwerk gelegt werde. Die unterfertigten Mitglieder der Gemeinden: Adelsberg, Gross- und Klein-Ottok, Sagon, Salog, Altendorf und Hrasche, am 27. oktober 1872.

(Sledijo podpisi:)

Podpisanih na tem neotesanem zmašilu je dosti tujcev; dosti raznovrstnih državnih služabnikov, financarjev, diurnistov, bričev, to je taci, ki v sedanjih eri na komando v nemški rog trobijo; veliko taci, ki ne spadajo v Postojnsko šolsko občino, torej tukaj nič za govoriti nimajo; nekaj jih je po dvakrat in celo po trikrat podpisanih; več neznanih oseb je zapisanih, katerih še tukaj nij. Veliko jih je podpisanih, kakor da bi bili lastnoročno podpisali, pa vendar pisati ne znajo; in tudi znani žganjopivec brez opravi se najdejo podpisani. Od tistih pa, ki so si prilastili pri podpisih naslov „Bürgermeister“ nij nobeden bürgermeister.

Ta imenitna peticija je bila Postojnskemu krajnemu šolskemu svetu v posvetovanje in zarad nasveta izročena. O dušnih zmožnostih te skupščine drugikrat. V sklicani seji je bila lažnjiva in neotesana peticija prebrana. Pri koncu reče prav dobro gosp. Lavrenčič: Peticija je neumna, in ti ki so jo podpisali so šleve, ker ne vedo kaj so podpisali. To je bila iskra v sod strelnega praha. — Kakor od tarantule pičen, skoči šolski svetnik, „Tagblattov“ poročevalec na noge, ter se grozi: Jaz sem tudi peticijo, in sicer z vsem premislekom, podpisal, toraj sem bedak? — ne premišljaje, da je on v peticiji naše rodoljube „verschrobene Köpfe“, „Fanatiker“, ki nad ljudstvom z grozo vladajo itd. ime-

noval. To je ona strašna pregreha, katero „Tagblatt“ svetu oznanjuje.

Pa peticija ni le surova, ampak je tudi lažnjiva. Peticija govori namreč, da je v Postojnski šoli nemški jezik, nemški poduk in nemško vedenje prepovedano. Resnica pa je, da je za slovenščino le 16, za nemščino pa 33 ur na teden odločenih, in da je posebno v IV. razredu učni jezik nemški. V naših željah in pri potezanji za naše narodne pravice — da bi visoka vlada spoznala, da je Slovenec in njegov jezik ravno toliko vreden, kakor Nemec in Magjar; — da bi se v uradnih nam zastopljivi slovenski jezik vpeljal; — da bi se blagostanje domovine povikšalo, nas gospod Lavrenčič vredno in možato zastopa. — Ljudstvo se more izobraziti, olikati in njegov duh izbuditi in na dobro nagniti le, ako se mladini prvi nauki v materinem zastopljivem jeziku razkladajo, kakor Nemci, Lahi, Magjari, in vsi drugi narodi delajo. — Hočemo slovenski jezik v uradnih vpeljan imeti, moramo trdno terjati, da se tudi uči. — Da se pa slovenskim otrokom pot v višje šole pripravi in odpre, zato se tudi v Postojnski šoli nemščina primerno in tako uči, da otroci morejo lahko v (zdaj žalibog nemške) srednje šole stopiti; pozabiti se tudi ne sme, da v Postojnsko četirirazredno otroci iz dvarazrednih ljudskih šol dohajajo, zato naj se nauk tako uredi, da tudi ti shajajo.

Kar odstop gospoda Lavrenčiča od županstva, kakor skrbni „Tagblatt“ nasvetuje, zadene, tako bode ta odstop, naj se zgodi kadarkoli hoče, za občane prezgoden. Ljudstvo bode takrat razsodbo izreklo, a gotovo ne na zadovoljnost tagblattovega dopisnika in njegovih pajdašev. G. Lavrenčič pozna naše nadloge, tuge in potrebe, nas zagovarja in brani, je z nami in mej nami, skrbi za pridre domovine in občine. — Dobro znani „Tagblattov“ poročevalec se najde le v društvu častiteljev velike Nemčije in zaničevalcev Slovenca. To bodo nagibi naše razsodbe, naj se zgodi kadarkoli hoče.

Eden za veliko množico občanov.

Iz isterske Pazinščine 18. jan. [Izv. dop.] (Vladne namere glede širjenja germanizacije v Istri.) Čitali smo v „Slov. Narodu“, da je c. kr. šolski nadzornik dr. Vrečko potoval po vsem Primorju ter da je to njegovo potovanje imelo namen, razgledati, kako bi se ponemčevanje raztegnilo tudi v Primorje, kjer imamo Slovani že itak od Lahov toliko narodne krivice trpeti, katere vlada podpira. — Tist Vrečko je bil torej tudi pri nas. Namreč 13. in 14. jan. se je mudil v Pazinu in ogledoval naš tamošnji gimnazij. V tej gimnaziji so učili dozdej slovenski frančiškani. Učni jezik je bil nemški, a ker so bili učitelji Slovani, so vsaj vendar tudi po domače mogli učencem predmete razložiti. To je bilo za nje težavno delo, ker okolo in okolo Pazina so šole za slovenske in hrvatske Istrane samo italijanske. Torej kaka muka za učence in učitelje!

Vaš list je že poročal, da je naš isterski deželni zbor Poreški, v katerem sede trdi Lahi in samo 3 liburniški Slovani, sklenil v Pazinu italijansko provincijalno (ne državno) spodnjo realno gimnazijo ustanoviti, ako država kaj pomore. Država pa, ali bolje Stremayr pravi: Vi Italijani imate že v Trstu

in v Kopru dve italijanski gimnaziji, to je dosta, država za italjsko gimnazijo v Pazinu ne da nič. Italijani, ki tudi z našim slovenskim denarjem gospodarijo, so torej sklenili, čisto provincijalno gimnazijo ustanoviti, da bi le laška bila. Veljala bi na leto 10.000 gld; zdaj ko slovenski frančiškani uče, velja državo komaj 700 gld. na leto!

Tako stoji situacija, v kateri je naglo in nepričakovano Vrečko sem prišel. Zakaj? Morda ker Stremayer pravično sodi: čemu Lahom tri italijanske gimnazije, Slovanom pa nobene — naredimo še slovanski večini eno? Nič od tega. Temuč govori se, da vlada misli tu v Pazinu napraviti nemško višjo realno gimnazijo, s posvetnimi učitelji. Ali — to jim povem — za nemško propagando so v Istri slaba tla. Ako hočejo vladni gospodje kulturo in dobro državljanom, naj bodo rajše domačinom, Slovanom pravični, naneso da delajo za pruskega kralja.

Domače stvari.

— (Iz Gorice) se nam piše 22. t. m.: Zadnji „Sl. učitelj“ hvali goriške pripravnike, da so se v obilnem številu nanj naročili. Nič manje pohvale pa niso vredni naši ostali slovenski dijaki v Gorici; kajti ko so bili izvedeli, da goriška duhovščina popušča naš tednik „Sočo“ in na vse mogoče načine agituje zoper njo, se jih je 40 naročilo na ta list. Jezuitski pregovor se je enkrat glasil: „Če je mladina naša, bode naša tudi prihodnost.“ Kaj mislite, kaj se da potem iz tega vedenja naših dijakov sklepati, čigava bode prihodnost?

— (Slovenska književnost.) Deželni šolski svet krajnski je že pred precejšnjim časom sklenil izdati besednik k Maderovemu nemškemu berilu za nižje gimn. razrede ter je naprosil nadzornika gosp. Šolarja, da ga sestavi. Rokopis je sedaj dovršen, in že se je jela tiskati knjiga, ki ima namen vsaj nekoliko vzlajšati naši mladini učenje tujega jezikov nemškega jezika. Obsegala bode blizu devet tiskanih pol.

— (Društvo zdravnikov) v Ljubljani ima 25. januarja sejo, pri kateri bodeta prednašala o zdravilstvenih stvareh gg. dr. Fux in dr. Karel Bleiweis.

— (V kamniški čitalnici) se bode v nedeljo 26. t. m. predstavljala vesela igra „Sam ne ve, kaj hoče.“ Po igri ples.

— (Star vojak) Jožef Klacek, eden vojakov, ki se je bil l. 1813 pri Lipsiji (Leipzig), je bil pred včerajšnjem tukaj pokopan. Rajnki je bil rojen leta 1793 na Češkem in je prišel po dovršeni vojaški službi leta 1826 na Kranjsko, kjer je bil uradniški služabnik. Umrl je se ve da v uboštvu v bolnišnici in zato ga je pri sprevodu samo en sam prijatelj, tudi star Čeh, spremljal.

— (D o s l e d n o s t!) Piše se „Slov. Učitelju“ iz Kranjskega, da ravno tisti vladni možje, ki govoré, da skleneni šolski postavi ne bode potrdjeni (in ki morebiti tudi na to delajo) — na drugi strani učiteljem priporočujejo, da naj prosijo deželni šolski svet podpore. Kje je doslednost? In kje je — ?

— (Iz Čabra) se nam piše, da se tam pripravlja čitalniško društvo, da bode 2. febr. zvečer naredilo narodno besedo, petje, muziko in ples. „Spominjali se bodemo — pravi dopisnik — ta večer z veseljem preteka prošlega leta 1872, ker nam je odpravilo

toliko narodnih zaprek. Iznebili smo se sodnijskega poglavarja Stipića in njegovih špičjev, ki bi bili domovino prodali za en groš, ako bi bili mogli. Bog daj, da bi odsehdobili prosti taci nenarodnih elementov.“

— (Iz seje kranjskega deželnege odbora 17. januarja poročajo „Nov.“) Iz Gradca je dobil deželni odbor uradno sporočilo, da je 2. decembra lanskega leta umrl profesor dr. Janez Kopač zapustil 600 gold. ljubljanski deželni bolnišnici v ta namen, da se obrestni tega kapitala rabijo za pobiljšek revnim bolnikom v tukajšnji bolnišnici. — Na peticijo obrtnikov in kupčevalcev iz Šiške, iz Kranja in iz Škofje Loke na deželni zbor leta 1871. je došel deželni odbor odgovor ministerstva kupčijskega, da se na kolodvoru Rudolfove (gorejske) železnice v Šiški po določbah železnične koncesije ne more osnovati posebna postaja za sprejemanje potujočih osob, vendar pa se bode vstop na železnico na kolodvoru v Šiški vsakemu dovolil proti plačilu vožnine brez vsega povikšanja. Tudi se bode blago, katero pride na kolodvor južne železnice za prejemnike iz Šiške, prepeljavalo za primerno plačilo iz južnega kolodvora na kolodvor Rudolfove železnice v Šiško; ravno tako se sprejema tudi na kolodvoru v Šiški blago za oddajo na južni kolodvor. — Občinama Homec in Šmarca je deželni odbor za letošnje in prihodnje leto dovolil pobiranje priklade po 22 odstotkov na direktne davke za razširjenje pokopališča in za zidanje mertvašnice.

— (Popravek.) V zadnjem listu omejenji tepež med fanti nij bil v „Šiški“ temuč v „Št. Vidu“ nad Ljubljano.

Razne vesti.

* (Število prebivalcev na Francoskem.) Po najnovšem štetju prebivalcev na Francoskem, katero je predsednik republike Thier ukazal, šteje francoska republika 36,469.856 prebivalcev. Mesta imajo: Pariz 1,854.792, Lyon 353.717, Marseille 312.864, Bordeaux 194,055 itd.

Narodno-gospodarske stvari.

— Nasvet hrvatske trgovske akademije prinaša dalmatinski „Narodni list.“ Ta akademija naj bi narodu hrvatskemu kazala, kako trgovino sebi, ne tujstvu na korist obrniti. Dozdaj so se domači mladiči učili v italijanskih in nemških trgovinskih šolah, torej v tujem duhu. — Tudi mi želimo, da bi se na jugu v tej stroki kaj slovanskega stvarilo, kajti tuj trgovci in tuja trgovina tudi nas Slovence in naše domače trgovce britko škoduje.

— Petroleja se v poslednjem času toliko pridela, da je cena za celih 20 do 22 percentov pala.

Dunajska borsa 24. januarja.

Enotni drž. dolg v bankovcih	67	gld.	20	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	71	"	35	"
1860 drž. posojilo	103	"	75	"
London	109	"	10	"
Kreditne akcije	333	"	25	"
Akcije narodne banke	967	"	—	"
Napol.	8	"	59	"
C. k. cekini	—	"	—	"
Srebro	107	"	15	"

Ženitna ponudba.

Trgovec, v moških letih, v nekem mičnem mestu na spodnjem Štajerskem, se, zavoljo pomanjkanja znanja z deklico 18 do 25 let staro, katera je do bro po domače odgojena in omikana, in s premoženjem kakih 3000—4000 gold. izpričati more, želi takoj oženiti. (28—1)

Povoljne ponudbe s pridjano sliko (fotografijo) naj se administraciji „Sl. Naroda“ pod črkami: F. F. „Sree in duh“ najdalje do 10. februarja t. l. pošljejo. Največja zamlčljivost se zagotavlja.

Zobni zdravnik.

Ker nijsem v stanu zadostivati vsestranske želji, mojo zobje-zdravno prakso v Mariboru izvrševati, bode takoj moj pomočnik gospod Med. Chir. Dr. zobni zdravnik **Pödpetschnigg**, kateri je svojo izurjenost pri meni dosegel, mene tam zastopal. S prošnjo, taistemu Vaše cenjeno zaupanje nakloniti, se podpiše

z vsem spoštovanjem

L. Hansz (30—1)

c. k. deželno-sodnijski zobni zdravnik.

Od ponedeljka 17. t. m. počenši, vsakdan od 9. — 5. ure v gostilnici „Zur Traube“ v graškem predmestju — Ordinacija.

Stanovanje zastonj.

Ena soba in 50 gld. na leto se ponuja rokodelcu brez otrok, da po Sentjurjevem prevzame mesto hišnika ter oskrbljuje domača opravila.

Natančneje se poizve v (27—1) administ. „Sl. Naroda.“

Rimski, že zdavnaj izkušeni, pravi

obliž za glavo, rane, speklino, zmrznino;

vsesplošno zdravilen in za otok.

Ta obliž je bil Nj. rimsko-cesarsko Veličanstvo privilegiralo. Moč in učine tega obliža je posebno ugodna pri globokih, raztrganih vsekanih ali ubodnih ranah, hudi oteklini vsake vrste, pri starih ranah na nogah, ki se od časa do časa razpokajo, pri trdovratnem žleznem otekanju, sklečem zbiranju krvi, črvu v prstu, ranjenih in vnetih prsih, opeklinah, kurjih očeh, otolčenji, omrznjenih udih, protinu in enakih boleznih.

Dobiva se pravi samo le: v lekarnici

F. Wilhelma v Neunkirchen pri Dunaji.

Škatlja velja 40 kr. Manj kakor dve škatlji se ne razpošilja. S kolekom in zavitom en goldinar. (12—1)

Razglas.

Da ustreže od več strani izrečenim željam, je

c. kr. priv. vzajemna zavarovalnica proti požarni škodi

za Štajersko, Koroško in Kranjsko

ustanovila posebni oddelek za

zavarovanja premakljivega blaga

proti požarni škodi in zavaruje tedaj odsihmal tudi stroje (mašine), blaga, pridelke, zaloge in sploh premakljive stvari.

Ker ima društvo dozdaj že 185.000 predmetov za 80,443.000 gld. zavarovanih, ker pri letnem dohodku nad 500.000 gld. čez 720.000 gld. rezervnega denarja gospodari in ker stoji z zaupljivimi domačimi in tujimi zavarovalnimi društvi v protizavarovanji, je zmožno zavarovanja vsakega zneska pri popolni varnosti in proti nizki premiji prevzeti.

Zavarovalne ponudbe sprejemajo se v družbeni pisarnici v Gradcu, Fliegenplatz, št. 5, II. nadstropji, dalej pri glavnemu zastopu v Ljubljani, starim trgu št. 48 in pri okrajnih komisarijatih, koder se tudi opravila razjasnila voljno podelijo.

Gradec 11. januarja 1873.

(20—2)

Vodstvo

c. k. priv. vzajemne zavarovalnice zoper požare za Štajersko, Koroško in Krajnsko.